

ENQUETE

RØDDER, SKUD OG SLÆGTSBRUD I ET PLANTE-MEDICINSK STAMTRÆ

SIDSEL MARIE

I det centrale Afrika, hvor *Tabernanthe iboga*-planten sætter sine materielle og kulturelle rødder, har folk længe været bevidste om dens mange og kraftfulde egenskaber. Disse anses som koncentreret i ibogaens rodbark, der blandt andet indtages i ritualer for at kommunikere med åndeverdenen og som generaliseret medicin. Ibogaplantens rødder indeholder adskillige psykoaktive kvælstofholdige forbindelser, såkaldte indolalkaloider, ét af hvilke i særdeleshed har fanget verdens interesse. Dette alkaloid betegnes som ibogain og anses af mange udenfor Centralafrika som den aktive ingrediens i ibogaplanten.

Den internationale interesse for og efterspørgsel efter, hvad jeg her med samlet betegnelse kalder *iboga/in*, er støt stigende. Dette skyldes, at *iboga/ins* terapeutiske egenskaber vækker fornyet håb om at løse verdens foruroligende opioidepidemi (Ona 2024), hele traumatiske hjerneskader hos veteraner (Cherian et al. 2024), modvirke modernitetens fremmedgørelse (Chabloz 2015), behandle Parkinsons sygdom (Erny et al. 2026) og multipel sklerose (Chen et al. 2025) og hjælpe det mistrøstige, ængstelige eller fortabte menneske med at genfinde sit livsmod og -kald. Til trods for sin øgede popularitet hos brugere af alternativ behandling og sin anvendelse på flere end 100 *iboga/in*-behandlingscentre og retræter verden over er *iboga/in* for nuværende enten ulovligt eller stramt reguleret i langt de fleste lande, og *iboga/in* er ikke godkendt som lægemiddel af hverken de europæiske eller amerikanske sundhedsmyndigheder (EMA og FDA).

Det forventes dog, at de kommende års kliniske forskningsresultater kan skabe grundlag for, at *ibogain*molekylet godkendes som lægemiddel, særligt i behandling af opiodafhængighed, men potentielt også i behandling af førnævnte lidelser. Fremtidsudsigterne har fået både amerikanske statsaktører¹ og store, primært amerikanske lægemiddelvirksomheder såsom Gilgamesh Pharmaceuticals, DemerX og Delix Therapeutics til at investere millionbeløb i forskning og

udvikling af patenterbare og syntetiskfremstillede ibogainanaloger samt tilhørende behandlingsmodeller.

Denne udvikling rejser etiske spørgsmål om, hvilke forpligtelser den eventuelle fortjeneste ved patentering, kommercialisering samt implementering af iboga/in og afledte produkter i medicinsk behandling medfører, samt for hvem disse forpligtelser gælder. Modstridende repræsentationer af iboga/ins genetiske og kulturelle ophav skaber et tvetydigt udgangspunkt for diskussionen af disse forpligtelser. For hvem har ejerskab over et syntetisk molekyle, ibogain, der gennem laboratoriefremstilling ret beset er brudt fra sit plantemæssige ophav, men hvis udvikling i udgangspunktet beror på udnyttelsen af en plante, iboga, hvis potentiale har været kendt, forfinet og anvendt af adskillige folk i det centrale Afrika? De gældende normer i plantebaseret lægemiddeludvikling og patentret formår sjældent at indfange og anerkende sådanne kompleksiteter i, hvem der historisk har bidraget til udviklingen af en medicinsk intervention.

På baggrund af et flersidigt feltarbejde, hvor jeg har fulgt iboga/ins udvikling og anvendelse i historiske og samtidige kontekster, diskuterer jeg denne problemstilling gennem en udforskning af iboga/ins stamtræ og mange stadig fremvoksende former. Vi vil se, hvorledes iboga/in ikke er en og samme ting, men ret beset har rødder og skud, der ansporer det som *mangfoldig medicin* i både materiel og metaforisk forstand (jf. Mol 2002; Laplante 2015). Ved at fremhæve iboga/ins historisk sammenvævede rødder, hvorfra nye former skyder, ønsker jeg med enquetten at modarbejde en situation, hvor ibogain brydes fra sin oprindelige slægt til uretfærdig og uforpligtende udnyttelse i den farmaceutiske industri og i stedet tilskynde udviklingen af en kommunitær og rhizomatisk form for udbyttedeling i iboga/ins fremtidige varekæde.

Iboga/ins historiske rødder i Congobassinet: mangfoldig skabning og anvendelse

Iboga/ins mangfoldighed og rhizomatiske natur kommer både til udtryk i dens materielle manifestation og dens mange anvendelsesmetoder og virkninger på tværs af historiske og kulturelle kontekster.²

Iboga/ins stamtræ har rødder i det vestlige centrale Afrika. Ifølge botanisk binomial nomenklatur er iboga en forkortet betegnelse for planter af *Tabernaemontana* iboga-arten – en stedsegrøn busk med bastante rødder, ovalformede blade, blomster i varierende gullig-hvide-lyserøde nuancer og 2-7 cm lange pæreformede eller runde frugter, der ved modning ikklæder sig skarp orange. Ibogaplanten måler som oftest 1-2 meter i højden, men kan under de rette betingelser vokse sig til et træ højere end 5 meter. Dens hjemmehørende habitat har sit

midtpunkt i Gabon, men vokser også i de omkringliggende lande Cameroun, Ækvatorial Guinea, Congo, Angola, Den Centralafrikanske Republik og Den Demokratiske Republik Congo, om end i lidt mindre udstrækning. I Gabon har iboga eller le bois sacré, som planten og dens kraftfulde ånd også ofte kaldes der, siden år 2000 haft status som kulturarv, og det hellige træ kultiveres og vokser vildt i storbyhaver, omkring samlingspunkter i landsbyer, i regnskoven og på sandstrande langs Atlanterhavet. I kontrast til det Internationale Kodeks for Nomenklatur af alger, fungi og planter (ICNafp), der udelukkende anerkender *Tabernanthe iboga* som art, finder man i Gabon lokale klassifikationssystemer, der identificerer to til fire underarter af iboga.³ Under mit feltarbejde i Gabon præsenterede nogle af mine informanter mig for fire forskellige underarter af iboga, differentierbare på grund af formen og frugtens skindtekstur samt sammensætningen af den jord, som den respektive plante vokser i. Andre af mine informanter skelnede mellem han- og hunkønnet iboga samt vildtvoksende og domesticeret iboga.

Iboga/in i flere former. Som piller (1), pulver (2) og plante (3 og 4). Fotos fra forfatterens flersidige feltarbejde i tre af iboga/ins primære anvendelseskontekster, hhv. 1) et klinisk wretrætecenter i Sydeuropa, hvor forskellige former for iboga/in bruges til behandling af psykospirituelle lidelser og stofafhængighed, samt 3 og 4) hhv. en kultiveret og vildtvoksende ibogaplante i Gabon.

Ibogaplanterne indeholder som nævnt flere virkningsfulde alkaloider, hvoraf ibogain er det mest velkendte og omdiskuterede. Ibogain findes i alle plantens bestanddele, men forekommer i højeste koncentration i det endodermiske lag af rodbarken hos et fuldmodent artseksemplar (med en alder på minimum 5-7 år). Tabernanthe iboga indeholder dog foruden ibogain cellulose og andre essentielle bestanddele, flere end 30 andre indole alkaloider, heriblandt ibogamin, ibogalin, og voacangin (Baiding-Taika et al. 2018). Flere af disse formodes at have gensidigt understøttende virkninger, der gennem synergetisk entourage-effekt sammen med ibogain faciliterer ibogaens psykoaktive og terapeutiske potentiale (Boukandou og Aboughe 2023). I Gabon, hvor planten bruges både medicinsk og rituelt, anses ibogas terapeutiske kraft endvidere som betinget af det sociale og økologiske miljø, den respektive plante er vokset i, samt de åndelige kompetencer, som de omgivende mennesker har haft i deres interaktion med iboga. Det indebærer blandt andet, at en industrielt og monokulturelt dyrket ibogaplante anses som langt mindre potent end iboga, der er vokset i vildt og mangeartet samvær med andre væsener. Kvalitet, potens og virkning er således rhizomatisk forankret i ibogaens sociale økologi (Craig 2012) såvel som i dens kemiske komposition. Det ville altså være misvisende at anse ibogain som den eneste aktive ingrediens i iboga. En logik, som lægemiddeludviklingen af iboga/in inden for det biomedicinske paradigme dog i høj grad opererer efter.

Der er meget, vi ikke ved om, hvornår og hvordan Congobassinets beboere opdagede og begyndte at bruge iboga. I Gabon, ibogas økologiske og kulturelle gravitationscenter, tilskriver flere lokale oprindelsesmyter opdagelsen af ibogaplantens psykoaktive effekter og spirituelle kraft til babongofolket, der har beboet det regnskovstætte område i mere end 5.000 år (Knight 2003). Babongofolket har efter sigende indtaget både små og større mængder ibogarodbark og muligvis andre overjordiske dele af planten til forskellige formål såsom at skærpe sanserne under jagt, samle kræfter til stridsomt arbejde samt til at lindre milde smerter. Sidenhen er særligt rodbarken blevet del af spirituelle praksisser, initieringsritualer og den lokale farmakopé hos flere etniske grupper i regionen. Fra omkring midten af 1800-tallet indflettede nogle af disse iboga i deres eksisterende rituelle skikke. Herfra udspringer den spirituelle tradition kaldet bwiti, hvis utallige og mangefacetterede forgreninger stadig praktiseres, primært i Gabon og i et mere begrænset omfang i de omkringliggende lande (Bonhomme et al. 2012; Samorini 2024).⁴ De forskellige bwitipraksisfællesskaber har særegne rituelle praksisser, overbevisninger samt skikke for, hvornår iboga anvendes, hvilke dele af planten der bruges, hvor stor dosen er, hvem der indtager den og med hvilket formål. Nogle bwitiforgreninger bruger eksempelvis iboga rituelt til at søge kosmologisk eller eksistentiel indsigt og kommunikation med forfædre,

mens andre anvender iboga i mere terapeutisk øjemed til at få ætiologisk indsyn, facilitere sjælerejse eller åndebesættelse (Ekonomie Obame 2014). Foruden sin centrale placering i bwiti har iboga også været og er til stadighed anvendt i andre spirituelle fællesskaber og terapeutiske riter i regionen (Samorini 2025). Historiske kilder fra slutningen af 1800-tallet og frem beskriver desuden, hvordan ibogaplanten i Gabon og Congo er blevet anvendt til medicinske formål så forskellige som at modarbejde træthed, optimere generel ydeevne, øge seksuel lyst og fertilitet, nedsætte feber, lindre smerter, fjerne lus og behandle betændelse (Ona og Marie 2026). Historisk har iboga altså haft alsidig og vidtrækkende anvendelse samt betydning blandt flere etniske grupper på tværs af landegrænser i Congobassinet.

Dette rhizomatiske og transnationale forhold komplicerer enhver ensidig og etnoessentialistisk påstand om, hvem der er de retmæssige opdagere af iboga/ins terapeutiske potentiale. Alligevel må det understreges, at det er fra disse folkemedicinske og spirituelle videnssystemer samt fra dem, der gennem generationer har udviklet og holdt det i live, at de terapeutiske egenskaber ved ibogaplanten og dens iboende ibogain først blev kendt og senere kapret fra og kapitaliseret på.

Slægtsbrud fra rødderne: iboga/in i global fremvækst

Ibogaens historie uden for sit hjemmehørende habitat tager sin begyndelse i 1861, da den franske doktor, Griffon du Bellay, bemærker plantens brug og betydning blandt lokale i Gabon og på sin hjemrejse medtager et artseksempplar fra Ogooué Deltaet, et samtidigt knudepunkt for den transatlantiske slavehandel. Selvom ibogaplanten på det tidspunkt som portrætteret var velkendt blandt de lokale, anerkendes du Bellay i mange medieskildringer som ophavspersonen til iboga og hans samtidige landsmand, Henri Baillon, som ham, der i 1889 identificerede iboga under det officielle artsnavn, den stadig bærer ”*Tabernanthe iboga Baill*” (Ona og Marie 2026). Forfatterhenvisningen ’Baill’ knyttet til ibogas botaniske nomenklatur afspejler tydeligt en vedvarende kolonial arv, hvor en europæisk videnskabsmand fortsat krediteres som ’opdageren’ af en art, hvis kendskab og brug har rødder langt tilbage hos adskillige befolkningsgrupper i Congobassinet.

Under den franske ekspansion og senere kolonisering fortsatte europæiske videnskabsfolk, missionærer og koloniale administratorer med at indsamle hundredvis af ibogaartseksemplarer samt lokal viden om dets anvendelsesmuligheder, primært fra Gabon og Den Demokratiske Republik Congo, men også fra de omkringliggende lande. Det tilgængelige kildemateriale om iboga/ins

tidlige historie, som jeg andetsteds har udlagt og analyseret i dybden, vidner om, at denne appropriation af planteressourcer og associeret viden med al sandsynlighed skete uden samtykke fra eller økonomisk godtgørelse til den lokale befolkning (Ona og Marie 2026). Andre studier på området indikerer ligeledes, hvordan afrikanske planter under kolonitiden blev forvaltet ud fra en idé om fri adgang til biologisk ejendom (Osseo-Asare 2014; Vilgiate 2023). Repræsentanterne for de koloniale stormagter tog ibogaplanterne med sig hjem til videre videnskabelig undersøgelse samt til fremvisning på internationale udstillinger og opbevaring i herbarier (hovedsageligt i Meise Botanic Garden i Belgien, Naturalis Biodiversity Center i Holland, Museum national d'histoire naturelle i Frankrig og Kew Royal Botanic Garden i England) (Ona og Marie 2026). Her findes stadig langt de fleste tørrede eksemplarer af iboga.

Nogle af ibogaplanterne blev sendt til medicinske laboratorier i Europa med det formål at fragmentere de kemiske bestanddele og kortlægge deres effekter. I 1901 lykkedes det to uafhængige laboratorier at isolere ibogain fra resten af ibogaplantematerialet. Op igennem det 20. århundrede blev adskillige iboga/in-holdige lægemidler fabrikeret, ordineret og solgt – sjældent med benævnelse af stoffets oprindelse i Congobassinets ibogaplanter og uden økonomisk kompensation til landene, hvor plantematerialet var indsamlet. Markedet var størst i Frankrig, men præparaterne blev også brugt i Catalonien, Mexico og Brasilien. Disse håndkøbslægemidler indeholdt som oftest relativt lave doser af iboga/in og blev markedsført til alt fra depression og forkølelse til erektil dysfunktion og forbedring af performance hos atleter (Ona og Marie 2026). Ibogain har siden isoleringen i 1901 været det primære objekt for både forskningsmæssige og kommercielle interesser, hvilket blandt andet har medført en tendens til at sætte lighedstegn mellem iboga og ibogain. Dette på trods af at ibogaplanten som førnævnt indeholder et væld af andre effektfulde alkaloider.

Foruden sin form som kraftfuldt væsen, sakramente, afrodisiakum, antiviral medicin, stimulans og antidepressiv er iboga/in i dag mest velkendt som afvænningsmiddel i behandling af forskellige former for stofafhængighed. Denne historie tager sit afsæt i 1962, hvor den amerikanske biokemiker og selvidentificerede heroinmisbruger, Howard Lotsof, indtog en større mængde ibogain og efter et døgn tilfældigvis opdagede, at hans sædvanlige abstinenssymptomer og trang til stofindtag var forduftet. Lotsof brugte resten af sit liv på at understøtte forskning i og brug af ibogain i afhængighedsbehandling. Sidenhen har investering i, brug af og forskning om iboga/in primært haft afhængighedsbehandling som omdrejningspunkt, da stoffet har vist en bemærkelsesværdig evne til akut at reducere abstinenssymptomer og stoftrang samt til at facilitere indsigter, der kan have terapeutiske effekter. Da Lotsof stiftede metabolisk bekendtskab med

ibogain, kendte han ikke til alkaloidets oprindelse fra ibogaplanten i Congo-bassinet og dennes derværende alsidige anvendelse (Rienzo og Beal 1997). På samme måde som med de tidligt markedsførte iboga/in-holdige præparater blev ibogain i sin indledende omskabelse til afvænningsmedicin således narrativt afskåret fra sit centralafrikansk rodfæstede stamtræ.

Rodløs rodbarksmedicin

Frem til i dag finder vi fortsat eksempler på, hvorledes ibogain gøres rodløs i medicinsk brug og markedsføring. I metaforisk og narrativ forstand foregår sådanne slægtsbrud blandt andet, når ibogainindeholdende produkter og deres anvendelse ikke længere præsenteres eller anses som relateret til de rituelle og sociokulturelle erfaringsrammer i Congobassinet, hvori terapeutisk indtagelse har sin afstamning. Eksempelvis udgav den ekstremt populære og indflydelsesrige podcastplatform The Joe Rogan Experience i januar 2025 en to timers lang udsendelse om ibogain uden at nævne hverken ibogaplantens oprindelse i Congobassinets regnskov eller dens mangfoldige, historiske anvendelse i lokal medicin og regionens mange riter og spirituelle traditioner.

Foruden denne form for metaforisk slægtsbrud bliver ibogain i stigende grad også gjort rodløs i bogstavelig betydning, i den forstand at alkaloidet ikke længere har forbindelse til det genetisk oprindelige plantemateriale i *Tabernanthe iboga*-plantens rødder, hvorfra ibogain først blev udvundet. Store dele af den ibogain, der i dag bruges i klinisk forskning og på afvænningsklinikker, syntetiseres af voacangin fra *Voacanga Africana*-træet, der ligesom *Tabernanthe iboga* tilhører singrønfamilien, men som i dets samlede alkaloidkomposition adskiller sig markant fra *tabernantheslægtningen*. *Voacanga Africana* er en populær kilde til ibogain, fordi træet i forhold til *Tabernanthe iboga*-busken lettere lader sig kultivere, hurtigere udvikler ibogain og ikke er tilskrevet samme kulturelle og åndelige værdi af lokale befolkningsgrupper. Sidstnævnte anser nogle iboga/in-behandlere og forskere som fordelagtigt, da udvindingen er mindre etisk ømtålelig, mens andre ser det som en kamoufleret måde at afskære aktører i Congobassinet fra at tage del i ibogains varekæde og fortjeneste gennem kultivering og salg af iboga.

Ibogains materielle slægtsbrud er tilmed nået til et punkt, hvor flere internationale lægevirksomheder nu fremstiller alkaloidet fuldstændig syntetisk, altså uden brug af noget levende plantemateriale. Det kemiske leksikon tæller allerede flere end 100 laboratoriefremstillede analoger af ibogainalkaloidet eller dets primære metabolit noribogaine, hvoraf mange er patenteret til specifikke brugsformål af de udviklende lægemiddelvirksomheder, herunder GM-3009, en ibogainanalog fabrikeret og patenteret af amerikanske Gilgamesh Pharmaceuti-

cals til brug i behandling af opioidafhængighed. Gilgamesh agiterer for analogen som en 'ny, forbedret og sikker' form for ibogain, der ved laboratorisk kemisk fremstilling er gjort fri af de hjarterelaterede risici som dets planteekstraherede slægtning er berygtet og frygtet for (Ona et al. 2022). En lignende form for revision ses med noribogainanalogen DMX-1001, der af den patentholdende lægemiddelvirksomhed DemerX markedsføres positivt som "ikke-hallucinogen", på trods af at de hallucinogene effekter af både forskere og brugere anses som en central del af ibogains terapeutiske virkning. Gennem syntetisering og udvikling af ibogain lover lægemiddelindustrien iboga/in i nye forbedrede former, der som resultat af menneskets kyndige teknologi har hævet sig over naturens skaberværk. Samtidig frisættes lægemiddelvirksomhederne fra historiens forpligtende forbindelser om retfærdig deling af udbyttet med de lande, ibogaen stammer fra, idet de gældende internationale rammeværk for immaterielle rettigheder udelukkende tilskynder udbyttedeling ved udnyttelse af direkte relaterede materielle ressourcer og viden knyttet hertil. Patentering af syntetisk fremstillet ibogain kan dermed forstås som en kemisk sofistikeret form for biopirateri, der dog ikke adskiller sig synderligt fra for- og nutidens biologiske og kulturelle misappropriation af de mange ibogaplanter fra Gabon og de omkringliggende lande uden respektfuldt samtykke fra befolkningen eller økonomisk kompensation. Løsnet fra sit plantebaserede, økologiske, erfaringsmæssige og spirituelle rodnet i det centrale Afrika bliver ibogain af aktører i lægemiddelindustrien præsenteret som en nyskabt medicin til brug i diverse behandlingstiltag, der hverken forpligter sig overfor ibogaplanten, økosystemet eller de adskillige folk på tværs af Congobassinet, der i årtier har værnet om relationen til det hellige træ, og som opdagede og udviklede dens forunderlige egenskaber, hensigtsmæssige brug og anvendelsespotentialer – og videregav indsigterne herom.

Slægtskab hinsides materiel beslægtethed

Ibogain forsøges altså på flere måder at blive afkoblet fra sit oprindelige stamtræ, hvilket har store betydninger for, hvem der tjener på den stigende internationale udbredelse og brug af alkaloidet og dets afledninger i medicin. De gældende rammer for immaterielle rettigheder og fordeling af udbytte ved udvikling af plantebaserede lægemidler er ikke i stand til at indfange kompleksiteten i de mange netværk, der har bidraget til opdagelsen og udviklingen af en plante som medicin (Osseo-Asare 2014). Mange forskere har kritiseret patentsystemet for stadig at reproducere imperiale principper såsom 1400-tallets opdagelsesdoktrin, hvor lægemiddelindustriens aktører belønnes som isolerede opfindere af en medicin, dens virkninger og anvendelse på bekostning af at anerkende den

akkumulative og folkelige viden, der ofte ligger til grund for lægemiddeludviklingen (Hauskeller et al. 2023; Mgbeoji 2006; Ismail og Fakir 2004; Merson 2000; Sanabria 2025). På samme måde tilgodeser de i skrivende stund 84 bevilgede ibogainrelaterede patenter (Psychedelic Alpha 2026) ikke den rhizomatiske vidensproduktion og de mange mennesker, der på tværs af landegrænser og gennem historien har bidraget til opdagelsen og udviklingen af iboga/in som flertydig medicin. Hvis ønsket er at skabe en mere retfærdig fremtid for iboga/in, der tager højde for dette perspektiv, må der findes en måde at genetablere en forpligtende forbindelse mellem ibogaplanten og dens adskillige syntetiske såvel som organiske afledninger samt en vilje til at definere, hvad vi kan kalde en mere rhizomatisk og decentraliseret ramme for udbyttedeling, der anerkender historisk, social og anvendelsesmæssig beslægtethed som lige så forpligtende som materiel oprindelse.

Nogle behandlere, aktivister og brugere i det internationale iboga/in-miljø mener, at en etisk, bæredygtig og retfærdig fremtid for terapeutisk brug af iboga/in kan etableres ved, at al kultivering, eksport, salg og brug af ibogarelaterede produkter foregår i henhold til Nagoya-protokollen. Nagoya-protokollen er en videreførelse af FN's konvention om biologisk diversitet, og den handler om at sikre artsbevarelse gennem bæredygtig regulering af adgang til genetiske ressourcer⁵ samt retfærdig deling af den værdi, der genereres ved udnyttelse af disse ressourcer og/eller traditionel viden knyttet hertil. Den har tidligere været brugt til at sikre udbyttedeling fra den industrielle produktion af rooiboste til san- og khoifolket i Sydafrika, der nu er anerkendt som de traditionelle vidensbærere af rooibosplantens medicinske egenskaber, dens optimale kultivering og anvendelsespotentiale. I sin nuværende ratificerede form⁶ tager Nagoya-protokollen dog ikke højde for forpligtelser knyttet til syntetisk fremstillede analoger såsom de omtalte afledninger af ibogain, og USA – der på globalt plan investerer mest i forskning og udvikling af ibogainbehandling – har ikke underskrevet protokollen.

Hvorvidt fremtidens iboga/in-industri vil efterleve Nagoya-protokollens ideal eller andre lignende rammeværk for retfærdig udbyttedeling, afhænger af et dedikeret etisk engagement fra alle involverede i det verdensomspændende iboga/in-fællesskab: brugere, patienter, behandlere og terapeuter såvel som sælgere, landmænd, politikere, lovgivere og forskere.⁷ Et engagement, der indebærer en nysgerrighed efter at forstå iboga/ins rhizomatiske rodnet bestående af krydsninger mellem natur og syntese, mellem ophav og fornyelse. Et engagement, der indebærer en anerkendelse af, at iboga/ins stamtræ ikke kun består af forbindelser i det genetiske materiale, men også i viden, betydning og brug samt i sociale institutioner, spirituelle traditioner og kulturelle praksisser. Det er ek-

sempelvis, hvilken musik og sensoriske stimuli der assisterer det metaboliske møde med iboga/in, hvilke kostrestriktioner og -tilskud der støtter op om en sikker og helende iboga/in-behandling, samt hvilke sygdomstilstande iboga/in kan lindre. Selvom nye iboga/in-skud, forbindelser og erfaringer i stigende grad opstår udenfor det centrale Afrika i forskning og laboratorier og på terapeutiske retræter, oprinder hele dette kundskabstræ i sidste ende i et møde mellem Congobassinets regnskov, ibogaplanten og babongofolket samt i de talrige efterfølgende generationer af kundskabsskabelse hos adskillige folk i regionen og hos bwititraditionens praktiserende. Disse rødder danner fundament for alle nye skud på iboga/ins stamtræ og bør respekteres og anerkendes økonomisk ved brug af syntetiske såvel som organiske ibogarelaterede produkter, fx på de flere end 100 aktive afvænningscentre og terapeutiske retræter udenfor Gabon, der bruger forskellige former for iboga/in til at behandle psykospirituelle problemstillinger, mentale lidelser og forskellige former for afhængighed, og hvis virke og udbytte i sidste ende vokser fra de erfaringsmæssige, kulturelle og organiske rødder i Congobassinet. Det er efter min opfattelse afgørende, at dette rodnet anerkendes, bevares og gengældes, for at iboga/in-stamtræet fortsat kan leve, og for at sikre en bæredygtig og retfærdig fremtid for alle dem, der heler i dets skygge.

Noter

1. I 2025 investerede Texas 50 millioner dollars af sine statsmidler til forskning i og udvikling af ibogain til medicinsk brug, mens Arizona afsatte 10 millioner dollars til ibogainforskning. Det seneste årti har den amerikanske statslige forskningsinstitution NIDA løbende investeret i ibogainrelateret forskning og molekyleudvikling hos amerikanske lægemiddelvirksomheder som Atai Life Sciences, Delix Therapeutics og Gilgamesh Pharmaceuticals. Senest bevilgede NIDA 14 millioner dollars til sidstnævnte.
2. At en medicin genererer kontekstbestemte såvel som farmakologiske virkninger, er formentlig ikke overraskende for en antropologisk læser. Når vi taler om psykedelika, forstået som en gruppe af psykoaktive substanser, der inducerer markante ændringer i de kognitive, sensoriske, emotionelle, kropslige og oplevelsesmæssige dimensioner af brugerens perception, er sådanne kontekstafhængige virkninger imidlertid særdeles udtalte. Psykedeliske substanser er kendte for at være 'uspecifikke katalysatorer og forstærkere' af det nærværende (Lévi-Strauss 1970; Grof 2009; Hartogsohn 2016), og de genererer deres oplevelsesmæssige virkninger i mangefacetterede og unikke møder mellem den sociale, materielle og symbolske situation, substansen og dens kvantitet samt sindelaget og de iboende overbevisninger hos de medvirkende og det samfund, de befinder sig i.
3. Flere forskere har påpeget det kritisable i denne internationalt vedtagne standardisering, og der arbejdes for nuværende på en genvurdering af de forskellige ibogaartseksemplars taksonomiske bestemmelse.
4. De mest udbredte forgreninger i Gabon er bwiti dissumba, bwiti missoko og bwiti fang. Bwiti dissumba anses ofte som den ældste form for bwiti og findes i utallige forgreninger alt afhængigt af de praktiserendes etniske tilhørsforhold og køn. Bwiti missoko beskrives ofte som en mere terapeutisk form for bwiti. Traditionelt set var denne forgrening kun åben for at initiere mænd, men i dag findes der også forgreninger, der initierer kvinder. Initiering foregår ofte

med ild, eksplosiv dans og dyreskind af genetter og zibetkatte. Og slutteligt er bwiti fang en mere synkretisk form for bwiti, der inkorporerer kristen symbolik og liturgi i sine meget farverige ritualer. Forgreningen er udviklet af fangfolket i begyndelsen af det 20. århundrede. Trods diversiteten anses iboga på tværs af bwititraditionen som et helligt træ og åndstærkt væsen, der blandt andet kan hjælpe mennesket i tilegnelsen af kundskab og til at facilitere kontakt og kommunikation med forfædre, skovens ånder og andre magtfulde væsener. Foruden disse tre bwitiforgreninger og deres væld af forgreninger findes adskillige andre bwitiformer samt initieringskulte og -riter i området, der bruger iboga ceremonielt.

5. I Nagoya-protokollen henviser ”genetiske ressourcer” til ikke-menneskeligt genetisk materiale (fx DNA, celler, væv) fra planter, dyr, fungi, mikroorganismer eller andet biologisk materiale, der har aktuel eller potentiel værdi for mennesker.
6. En ny Nagoya-protokol, der inkorporerer forpligtelse til udbyttedeling ved brug af ressourcer frembragt gennem syntetisk biologi og ved brug af digitale afstøbninger såsom DNA-sekvenser, er efter sigende på trapperne.
7. Den skitserede problematik vedrører ikke blot iboga/in, men gør sig gældende i en lang række farmaceutikaliseringsprocesser af traditionel plantemedicin såvel som psykedelisk medicin mere specifikt. De psykedeliske substanser DMT, meskalin og psilocybin kan ligeledes fremstilles i laboratorier uden brug af de planter, kaktusser og svampe, hvorfra forskellige befolkningsgrupper opdagede deres effekter. Det etiske imperativ for alle disse farmaceutikaliserings- og kommercialiseringsprocesser må være at konsultere, respektere og tilbagebetale de folk, der har opbygget og bevaret viden om organismernes natur, anvendelsespotentialer og hensigtsmæssige brug.

Litteratur

Bading-Taika, Bayissi, Tunde Akinyeke, Armando Magaña et al. 2018. ”Phytochemical Characterization of Tabernanthe Iboga Root Bark and its Effects on Dysfunctional Metabolism and Cognitive Performance in High-fat-fed C57BL/6J Mice”. *Journal of Food Bioactives* 3:127-38. <https://doi.org/10.31665/JFB.2018.3154>.

Bonhomme, Julien, Magali de Ruyter og Guy-Max Moussavou. 2012. ”Blurring the Lines. Ritual and Relationships between Babongo Pygmies and Their Neighbours (Gabon)”. *Anthropos* 107(2):367-406

Boukandou, Michele Marlaine Mounanga og Sophie Angone Aboughe. 2023. ”A Review of the Mechanisms Involved in the Neuroprotection and Neurotoxicity of Iboga Alkaloids”. *Pharmacological Research-Natural Products* 1:100006. <https://doi.org/10.1016/j.prenap.2023.100006>.

Chabloz, Nadège. 2015. *Peaux blanches, racines noires: Le tourisme chamannique de l’iboga au Gabon*. Academia–L’Harmattan. ISBN 978-2-8061-0211-9.

Chen, David Qixiang, José Adalberto Inzunza Domínguez, Juan Manuel Valle Uzeta, Abhiram P. Pushparaj og Jonathan E. Dickinson. 2025. ”Case Report: Significant Lesion Reduction and Neural Structural Changes Following Ibogaine Treatments for Multiple Sclerosis”. *Frontiers in Immunology* 16:1535782. <https://doi.org/10.3389/fimmu.2025.1535782>.

Cherian, Kirsten N., Jakob N. Keynan, Lauren Anker et al. 2024. ”Magnesium-ibogaine Therapy in Veterans with Traumatic Brain Injuries”. *Nature medicine* 30(2):373-81. <https://doi.org/10.1038/s41591-023-02705-w>.

Craig, Sienna R. 2012. *Healing Elements: Efficacy and the Social Ecologies of Tibetan Medicine*. University of California Press. <https://doi.org/10.1525/j.ctt1pn89n>.

Ekomie Obame, Landri. 2014. *Qu'est-ce que le Bwiti? Regard croisé sur une religion naturelle africaine*. L'Harmattan.

Erny, Tobias, Elba Yatziri Cano Montenegro, Joern Barth og Geoff Noller. 2026. "Ibogaine for the Treatment of Parkinson's Disease: A Case Report". *Journal of Psychedelic Studies* 206-12 (published online ahead of print 2026), 2054.2025.00478, Article 2054.2025.00478. <https://doi.org/10.1556/2054.2025.00478>.

Grof, Stanislav. 2009. *LSD: Doorway to the Numinous: The Groundbreaking Psychedelic Research into Realms of the Human Unconscious*. Simon and Schuster.

Hartogsohn, Ido. 2016. "Set and Setting, Psychedelics and the Placebo Response: An Extra-pharmacological Perspective on Psychopharmacology". *Journal of psychopharmacology* 30(12):1259-67. <https://doi.org/10.1177/0269881116677852>.

Hauskeller, Christine, Taline Artinian, Amelia Fiske et al. 2023. "Decolonization is a Metaphor towards a Different Ethic: The Case from Psychedelic Studies". *Interdisciplinary Science Reviews* 48(5):732-51. <https://doi.org/10.1080/03080188.2022.2122788>.

Ismail, Zenobia og Tashil Fakir. 2004. "Trademarks or Trade Barriers? Indigenous Knowledge and the Flaws in the Global IPR System". *International Journal of Social Economics* 31(1/2):173-94. <https://doi.org/10.1108/03068290410515493>.

Knight, Judy. 2003. "Relocated to the Roadside: Preliminary Observations on the Forest Peoples of Gabon". *African Study Monographs*. Supplementary Issue 28:81-121.

Laplante, Julie. 2015. *Healing Roots: Anthropology in Life and Medicine*. Berghahn Books. <https://doi.org/10.1515/9781782385554>.

Lévi-Strauss, Claude. 1970. "Les Champignons dans la culture: A propos d'un livre de MR-G. Wasson". *L'Homme* 10(1):5-16. <https://doi.org/10.3406/hom.1970.367101>.

Mgbeoji, Ikechi. 2006. *Global Biopiracy: Patents, Plants and Indigenous Knowledge*. UBC Press. <https://doi.org/10.59962/9780774851701>.

Merson, John. 2000. "Bioprospecting or Biopiracy: Intellectual Property Rights and Biodiversity in a Colonial and Postcolonial Context". *Osiris* 15:282-96. <https://doi.org/10.1086/649331>.

Mol, Annemarie. 2002. *The Body Multiple: Ontology in Medical Practice*. Duke University Press. <https://doi.org/10.1215/9780822384151>.

Ona, Genís. 2024. *Ibogaine for the Treatment of Opioid Dependence: From Mechanisms of Action to Clinical Efficacy*. Doctoral Thesis, Universitat Rovira. DOI:10.13140/RG.2.2.26423.43688.

Ona, Genís, Juliane Mendes Rocha, José Carlos Bouso et al. 2022. "The Adverse Events of Ibogaine in Humans: An Updated Systematic Review of the Literature (2015-2020)". *Psychopharmacology* 239(6):1977-87. DOI: 10.1007/s00213-021-05964-y.

Ona, Genís og Sidsel Marie. 2026. "The Long Roots of Ibogaine: A Journey from Plant to Pharmaceutical". *Journal of Psychedelic Studies*. <https://doi.org/10.1556/2054.2026.00491>.

Osseo-Asare, Abene Dove. 2014. *Bitter Roots: The Search for Healing Plants in Africa*. University of Chicago Press.

Psychedelic Alpha 2026. *Ibogaine Patent Tracker*. <https://psychedelicalpha.com/data/ibogaine-patent-tracker->.

Rienzo, Paul De og Dana Beal. 1997. *Report on the Staten Island Project: The Ibogaine Story*. Autonomedia.

Samorini, Giorgio. 2024. "Studies on the Iboga Cults III. Iboga and Bwiti Mythology". *Antrocom J. of Anthropology* 20 (2):27-49.

— 2025. "Studies on the Iboga Cults V. Historical Aspects". *Antrocom J. of Anthropology* 21(1):103-28.

Sanabria, Emilia. 2025. "Science's 'Savage Slot': The Appropriation and Erasure of Indigenous Science in the Psychedelic Renaissance". *Psychedelics* 100003. <https://doi.org/10.1016/j.psyche.2025.100003>.

Vilgiate, Timothy. 2023. "From Rubber Adulterant to Ceremonial Psychedelic: *Voacanga Africana* in the Transnational Imagination, 1894-2018". I *Expanding Mindscales: A Global History of Psychedelics, redigeret af* E. Dyck og C. Elcock, 221-46. MIT Press. <https://doi.org/10.7551/mitpress/14417.003.0013>.

